

է կը խախտէ կամ կը քանդէ ազգութիւնը՝ որոյ անունը է միակ պարծանք մեր պատմականական կեանքի համար, որով միայն մեզ մխիթարումներ մեր անթիւ և անտանելի կորուստների մէջ, որը միայն կարող է սրբել մեր աչքերից թափած առուի պէս — մեր երեսը փոխանցելով պլանդակող արտասուքը, որը է վերջապէս առաջին և վերջին անգին դանձր ժառանգութիւն թողած մեր նախնիքներից մէկ պատմականական կտակի մէջ, ունեցող իւր պարունակութիւնը, անէծք ամեն մի չկամեցողին այդ ժառանգութիւնը ծաղկեալ դրութեան և բարօրութեան մէջ պահպանել Հայի համար, Այդ ժառանգութիւնն է մեր ուղղափառ եկեղեցին:

(Պէտէ շարունակել)

Ահիւսէլէի՝ Արթուրի:

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Կ Ա Ն

ՎԱՐԴԱՆ ՔԱՋՆ:

Քնքոյ Սոխակն անոյշ երգով,
Զիւրն կարօտ առաւ վարդէն,
Իսկ ես Արտաղ Հատաշելով,
Զառի իղձըս Աւարայրէն:
Ընկած թերթի ցաւը լայէն՝
Յոգնեցաւ այն խեղճ Սոխակը,
Իսկ ես անդու ընկած տեղէն,
Արխնդրեմ քաջ Վարդանը:
Թունոց երամբ երկելոյեան,
Բաց կրմէկնին այգիներէն,
Իսկ իմ սիրտը բնաւին չ'ուզեր,
Հեռանալ, ո՛հ՝ Աւարայրէն:
Աւարայրի ցողածրփիկ,
Փայլ կրժպտին ծաղիկները,
Իսկ իմ սիրտը տխրագեցիկ՝
Արխնդրէ յար սուրբ Վարդանը:
Ո՛հ՝ արեն այլ արդէն է մօտ,
Հրաժարուիլ երկրի վրայէն,
Իսկ իմ սրտի իղձն ու կարօտ,
Զի՛ մեկնիլ բնաւ Աւարայրէն:
Զի ես ի սէր սուրբ Վարդանի,
Արաշտեմ միշտ Աւարայրը,
Անքուն աչք ամեն տարի՝
Արշիշեմ քաջ սուրբ Վարդանը:
Իմ սրտի մէջ ճոխ իշխանը,
Ոչ է կարող նախանձ ձգել,
Քանի՛ ես իմ սուրբ Վարդանը,
Երգուած եմ սերտ՝ յաւէտ սիրել,
Իշխանութիւն՝ պատիւ և փառք՝
Թո՛ղ փնտռեն այս աշխարհը:

Ինձ հարկ չ'կայ, իմ ամաղջ կեանքը,
Ընտրուած է լոկ Վարդանը:
Ես երկու յայս եմ սրնուցած՝
Մանկութենէս ցայս օրերը,
Սիրել ընդ Հայ Բրօնիս զՆատուած,
Եւ ընդ ազգիս սուրբ Վարդանը:
Տէ՛ խորարմատ սէրս է ձգած՝
Հայկազն անյաղթ այն Վեհ Քաջին,
Ի՛նչպէս կրնամ բացէ ի բաց՝
Մոռանալ դաշտ Աւարայրին:
Թո՛ղ ես այս տեղ զիշեր ցերեկ՝
Երգեմ միշտ այն վեհ Դիւցազնը,
Թողէ՛ք մեր Հայ ազգասիրաց՝
Ներսիսեմ՝ յար սուրբ Վարդանը:
Նորա բոսոր արխնասուն՝
Փունջեր քաղեմ՝ ծաղիկներէն,
Եւ ձօնեմ մեր իշխաններուն՝
Արազան ընծայ Աւարայրէն:
Որովք վառուին աղգի սիրով,
Մերժեն միշտ հեռ նախանձը,
Յաւէտ յիշեն մեծ փափաքով՝
Ցանկալի սուրբ Վարդանը:
Իմ Վարդանի անուն քաղցր է,
Թո՛ղունք այլ զայն միշտ կերպն,
Մինչ չունչ ունիմ՝ ինձ դժուար է՝
Զնոքս քաշել Աւարայրէն:
Ամեն շրթուք անձկով կերպն՝
Այն Դիւցազնին վեհ անունը,
Օրօրոցի նաեւ տղէն՝
Թո՛ղ նուագէ սուրբ Վարդանը:
Թող առաջի բառը բերնէն՝
Մայր թո՛թովի Հայ մանկանը,
Եւ երկրորդը ձայնով փափկէն՝
Դիւցազնը քաջ սուրբ Վարդանը:
Թո՛ղ ազգասէր հայր և մայրը՝
Համուրէ այն վառ բերանը՝
Որ չպաշտեր օտարները,
Այլ իւր քաջ սուրբ Վարդանը:
Յայնժամ այն ըստ արժանւոյն՝
Արարգուի սուրբ նահատակը,
Եւ մեր սերունդք չեն լինիլ քուն՝
Տեսնել խեղճ դաշտ Աւարայրը:
Եւ սիրալիր սրտափափաք՝
Ապագայ գէթ Հայկազունքը՝
Վարդան առնուն միշտ օրինակ,
Եւ հայրենիք Աւարայրը:

Գրեթէ Ուրարտիի Մարտիկոսեան

ԳԱՐԱՆԱՅԻՆ ԱՐԵՒԱՆՍՍ:

Հեղիկ մնջիկ պարտիզին ծաղկանց ի թուփ ի տնիս
Այն ինչ տարատ, այն ինչ ցօղ ի շաղ շաղէ գեղերէն,
Ոսկիաշող քոյգ ճաճանչ նազէ յերկնս գեղալոյս:

Զուլանց ձօնէ անդէն տիպ, գարնան չքնաղ ար-
շալոյս:

Արշալոյսդ վառ շաղից մինչ ցօլայ լոյս ծածանի,
Զերթ մարգարիտ, զերթ բիրեղ յեթերն ի վեր
գեղանի:

Լուսացնցուղ քոյդ ի լոյս, քոյդ ի ծածանչ երի-
նագեղ:

Պատարք լիրանցն ի պսակ ոսկեղօծեն հրաշագեղ:

Գեղածիծաղ ի հովիտ ի սէղ ի գաշտ ի պարտեղ:

Մինչ խոխոջան կարկաչն վտակք, աղբուրք փու-
թապէս:

Անդէն քո շող՝ արշալոյս, ի շող ցօլայ ոսկեղոյն,

Աւետելով զարփենւոյն զճաճանչից գոյնզգոյն:

Գունեղ վարդից փթթաղարդ ի ձիւղ, ի թուփ,
ի կոկոն,

Վարդամատիդ մինչ բարեւ տայ զիւր համբոյրանդ
և օն,

Ո՛հ, զի՛ չքնաղ երբ հարաւ զիւր զեփիւտին քաղց-
րասիւք:

Հնչէ անդէն սօսափիւն ի խեղճ սոխակ բազմասուգ:

Սգատորո աչաց բիրք մինչ կոծէին ի գիշեր,

Մինչ արտօսից ջերմ կայլակ հիպոյն շրջէր ի ըստ-
ուեր,

Արշալուսոյդ ծածանչից անդէն ցօլում, անդէն լոյս
Թշուառ սրտին բառնայ վիշտ, զինչութեան ձօնէ
յոյս:

Թոյսով բարեաց բարեդէպ, յոյսով չքնաղ ար-
փենւոյն

Արարածոց ակփեալ յառնեն ի խինդ և ի գունդ,

Զօրհնեղութեան մաղթանաց կարդան զձայն Ա-
բաշին

Երբ գիշերայն զաղջամուղջ չքնաղ քո լոյս առնէ չին:

Չնախարհիկ յիմ Մասիս յիմն Արարատ անգարդ

Երբ ծածանչես Արշալոյս, ո՛ր արշալոյս գեղազարդ:

Մատո՛ առ նա ի նուէր, մատո՛ խնդրեմ զիմ բարեւ,

Զիմ կատարեա՛ զու զաւանդ եթէ սիրես քո արեւ:

Արեւաբեր Արշալոյս, յԱրագածոյն երբ ի ծայր

Երբ արձակես զքոյ լոյս, զքո ծածանչ գեղափառ,

Մի՛ մոռանար և նմա տալ զիմ կարօտ ըղձակաթ,

Ուր խոխոջն բիւրակնեան վճիտ վտակք իրր
զկաթ:

Պաթնակարօտ գառնուկին, քանի, ասա՛ արշալոյս,

Թողուս մայել երերուն դաշտին ի մարգ գեղաբոյս,

Քանի թշուառ զիւր վիճակ ողբայ, սգայ գառնազին

Քանի կացցէ արշալոյս, յիւր գառանէն ի մեկին:

Մեկուսանալ ի սիրոյ հալիլ մաշիլ մշտօրէն

Պէքեաց երկի՛ն թէ երկի՛ր, Արամազդայ թէ օրէն,

Ո՛չ ապաքէն սառնորակ յաղբերակուն կարկաչուն

Ուայց երկին եղնիկին զիմէ մինչ գայ իւր արիւն:

Արիւն լալեօք լուսնեակ լայ և հեծէ ողբակոծ,

Քանի ողբայ, արշալոյս, բարձ զժբաղդին զողբ և
կոծ,

Գնա՛, գիտեմ Արշալոյս, վերջոտնկոյդ ժամ եհաս,

Հասցէ և ինձ ի յերկնուստ աջ խնամանց շուտահաս:

Յովնանէն Մոռեղեանց:

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն:

Գեղափայլէ զարունն զուարթ՝

Ծաղկամբբ համայն երփներանգ,

Արուսեկին փայլէ շողիւն՝

Ընդ ծիրս երկնից պճնազարդ:

Արդէն նաղէ ձիւնափայլեալ՝

Հուշանն ընդ վարսս գեղանի,

Եւ առուակաց ծուփք ի ծաւալ՝

Դաշտս և հովիտս ոռոգեալ:

Յաւերթ բերկրի սիրտ կարեւէր,

Չքնաղ ի տես գարնայնոյն:

Այն ինչ զեփիւտն իւր քացրասիւք՝

Ընդ զիր ծաղկունս տարածէր:

Իսկ եղեղուկ ո՞ր կարդասցէ,

Ժպիտ զիմք քերթողին,

Որ ընդ կառուց խառնէ իւր բան՝

Սիրակարկաչ սոխակին:

Անդէն երգել և զայլալիկ՝

Զի՛ քաղցր է ընդ սիրելիս:

Ուր և սիգայ վարդն ոսկեհեր՝

Եւ անթառամլն ծաղիկ:

Նա և ի պահն այն կենսունակ,

Ցաւք տրտմութիւնք կորնչին:

Մատն ի կիթառ մինչ յե՛ր առնու,

Վարդն և Հուշան մանիչալ:

Էր ինձ յիշել յեղանակիս՝

Զսէրըն մեր նախահարց:

Եւ սիրտ զինչ նաւ ալեծփեալ՝

Ի հառաչանս թախծալիս:

Մատիւր յառաջ, Մուսայր սիրուն,

Էջ ծաղկաւետ բուրաստան:

Զուարճացիր անոյշ ի բոյր,

Ընդ լուսալիր պահս ոյգուն:

Պան և անդէն քեղ մխիթար,

Մատաղ ծաղկունք փթթեցեալ:

Որ թեկ ընդ թեկս են ծածանեալ՝

Արիւնոյն ի շող զուարթարար:

Բամից սեղիցն ընդ արծուոց՝

Ի գլուխ մայրեացն՝ և եղենեաց՝

Տատարակք հանգեալ աստեղցն հանդէպ՝

Երգեն զիւրեանց զծաղկոց:

Տենչալի և յոյժ չքնաղ է՝

Քոյդ տեսիլ, սիրուն գարուն,

Յոր և գոգոնեալ աշխոյժ սրտիս,

Յար զտիպ քոյ նուագէ:

Ի գեղ զուարթ և հրաշագան՝

Գայ ի խինդ և բնութիւն:

Եւ յոր տկար մանկիկն անզօր,

Ոսկեղէն յիւր որդան,

Չհանգուրթէ հանել մրմունջ,

Սիրտ ի թուռն ոռոգու յարեւ,

Ի գալարիս և ի ծաղկունս,

Խաղալ ձեմել քաղցրաշունչ:

Մերտիւ Յովնանէն Չերեկեանց: